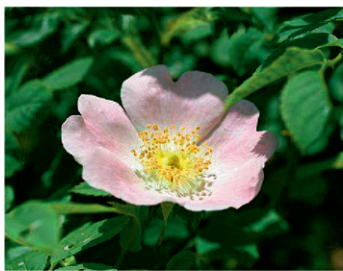

Nekselø

KALUNDBORG
KOMMUNE

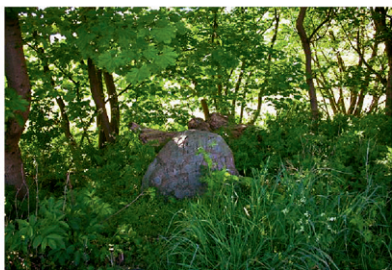

Ture på øen

Der er 2 afmærkede ruter på Nekselø. Grøn rute fører til sydenden af øen, og brun rute fører til nordenden. Ruterne går det meste af vejen ad trampestier i meget bakket terræn. Kun på øens hovedvej er det muligt at færdes med barnevogn eller kørestol. Det tager 1.5-2 timer at gå hver af de afmærkede ture. Begge fører ud til de imponerende og stejle skrænter ved Nekselø's vestkyst.

Grøn rute går fra havnen og sydpå langs kysten i kanten af *Troldskoven* (1), der gror op ad øens østlige skrænter. Ifølge fredningen skal skoven ligge urørt hen som naturskov. Det betyder, at intet må fældes eller fjernes. Tidligere var *elmetræet* sammen med *asketræet* dominerende i skoven, men i dag er de fleste af elmetræerne døde af elmesyge. De må kun fjernes, hvis de er til fare eller spærrer stien. Mellem asketræerne og de døde elmetræer gror der enkelte træer af *småbladet lind* og *spidsløn*, som kan være direkte efterkommere af oprindelig skov.

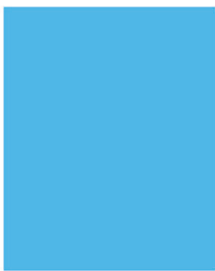
Ruten drejer af og fører ind på øen og forbi *kirken*, som blev bygget i 1931. Ved kirken ses *Rostgaardstenen* (2), der er sat til minde om en tidligere ejer af øen, Jens Rostgaard. Kong Frederik d. 3. gav godset Krogerup -herunder Nekselø- til farbroderen Hans Rostgaard for hans indsats i Svenskekrigen. Øen var i familiens eje i godt 150 år. Ved kirken ligger også *øens skole*, der blev lukket i 1973 og gården *Marianelund*, der i dag er spejdercenter.

Ruten går derefter ad en markvej mod syd forbi *Gadebjerg, Øgården* og søen ved *Guldbjerg (3)*. Søen er som et led i naturplejen blevet rensset for fisk, der æder æggene fra klokkefrøer og andre padder. Derudover afgræsses bredderne for at forhindre tilgroning. Det har glædeligvis medført, at bestanden af klokkefrøer er i god fremgang her.

For enden af markvejen drejer ruten vestpå langs *oldtidsdiget (4)*, der danner grænsen mellem de sydligste morænebakker og den hævede stenalderhavbund. På strandengen foran er der et rigt fugleliv. Fra 1. april til 15. juli er der adgang forbudt på strandengene og de udyrkede arealer. Ruten fortsætter op gennem bakkerne og langs hegnet mod *Ørnekul*.

Herfra går ruten nordpå langs skrænterne til *Tjørnebakken*. Udsigten herfra over kysten og mod Sjælland er enestående. Tjørnebakken er bevokset med tjørn og slåen, og på skrænterne nedenfor finder man flere sjældne planter. Ruten fortsætter langs skrænten og det tilstødende overdrev, der er hegnet og afgræsses af dyr. Midt på øens vestkyst mødes grøn og brun rute og fortsætter sammen langs hegnet tværs over øen til hovedvejen. Forude ses *Strandbjerggård*. Der drejes til venstre ned mod havnen.

Øens dannelse

Nekselø er en moræneø, der er opbygget af en kæde af bakker. Den er lige som Asnæs, Røsnæs, Sejerø og Sjællands Odde dannet ved randen af istidens vældige gletchertunger, hvor materiale er blevet aflejret foran isen. Senere er Nekselø's bakker blevet jævnet af de enorme mængder smeltevand, der dannede hele Sejerø Bugt. Øens sydspids er hævet havbund.

Navnet

Nekselø dukker første gang op på skrift i 1203 som øen "Nixlæ". Sprogforskere mener, at det betyder "bøjning" eller "krumning", og at det hele hentyder til kystliniens form. En anden tolkning er, at "Nixlæ" kommer af det oldnordiske navn "nise", der betyder marsvin. I middelalderen blev der årligt landet ca. 100 marsvin på øen.

Mennesker på Nekselø

Øen rummer spor af mennesker helt tilbage fra oldtiden. I øens nordende mellem Pandebjerg og Sømoens bred er der gjort fund fra jægerstenalderen og frem til den ældre jernalder. Det mest spændende fund her er en boplads fra bondestenalderen.

De sidste 400 år har der ligget 4-5 gårde på øen. Dertil kommer et varierende antal husmandssteder og andre huse. Ved starten af det 19. århundrede boede der 80-90 mennesker på øen. I dag bor der omkring 25 mennesker på Nekselø.

Naturen

Nekselø er kendt for sine *klokkefrøer*, der er blandt de mest truede dyrearter i Nordeuropa. EU's Life Fond har siden 1999 støttet en ekstra indsats for klokkefrøerne, så der nu er flere dyr og flere bestande. Der er bl.a. nye bestande på spidserne af Røsnæs og Asnæs, og bestanden på Nekselø har det i dag godt. På undersiden har klokkefrøerne smukke, orange tegninger, som er meget karakteristiske.

Det tidligere amt's indsats for klokkefrøerne og øens øvrige padder har været at rense de gamle vandhuller for slam og grave nye vandhuller. Desuden græsser kreaturer i indhegninger omkring vandhullerne. De skal forhindre, at vandhullerne gror til. Klokkefrøen er totalfredet i Danmark. Det betyder, at det er strengt forbudt at indsamle både voksne dyr og æg.

På skrænterne og overdrevene langs Nekselø's vestkyst findes mange sjældne *planter*. Nekselø's tørre varme somre og milde vintre med sen frost er forklaringen på, at der på de vindpåvirkede og tørre vestvendte skrænter vokser planter, som er udbredte i de tørre steppeegne i det sydøstlige Europa. Det var f.eks bakke-jordbær, merian, rosenkatost, agerko-hvede, bakke-soløje og gul evighedsblomst.

Nekselø er et fint sted at se på fugle. De er især knyttet til stranden ved øens nordspids og strandengen ved sydspidsen. *Strandskade* og *vibe* er almindelige, men også *stor regnspeve*, *klyde* m.fl. kan ses. *Skarv* og *edderfugl* er almindelige fugle langs kysterne.

Gærder: På langs gennem Nekselø går der et gærde, som er det gamle skel mellem Århus og Roskilde. Historien er, at Århusbispens Peder Vognsen skænkede den østlige del af Nekselø til Århus Bispebord. Den vestlige del ejedes af Roskildebispens. Den havde olden til 40 svin. Senere kom den under kronen.

Brun rute går fra havnen og ad vejen op til øens hovedvej, der går langs et stendige (5). Stendiget deler øen på langs i en østlig og vestlig del og var i 1200-tallet ejerskel mellem bispesæderne i Århus og Roskilde, Ved *Nordgården* har man en smuk udsigt over *Sømosen* (6), som er øens største sø. Om sommeren holder der en meget stor koloni af hættemåger til. Beboerne på øen kunne tidligere, da det var tilladt, samle 500 æg om dagen.

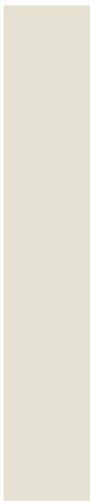
Efter *Nordgården* drejer ruten mod vest, og kort efter skal man gennem en låge ved et lille fyr. Herfra ser man ud over øens nordlige ende med græsgange, runde bakker og spredte vandhuller. Nordenden af øen afgræsses af får og kreaturer for at forhindre tilgroning og til gavn for dyr og planter. Der er et rigt fugleliv på stranden nedenfor. Fra 1. april til 15. juli er der adgang forbudt på stranden og de udyrkede arealer, så det er vigtigt at holde sig til ruten, der går langs hegnet.

Ruten fortsætter sydpå langs øens vestskrænter. Undervejs ser man flere steder "fårestier" (7) som små terrasser i skrænten. De er opstået som følge af nedskridning og dyrs færdsel på skrænterne. På skrænterne vokser flere planter, der er sjældne i Danmark.

Man passerer *De forblæste Fyrretræer* (8), som er øens vartegn. De er fredede og skal stå til de segner af ælde. Hele vestkysten byder på storslåede udsigter over øen og mod Sjælland. Midt på øens vestkyst mødes brun og grøn rute og fortsætter sammen langs hegnet tværs over øen til hovedvejen. Forude ses Strandbjerggård. Der drejes til venstre ned mod havnen.

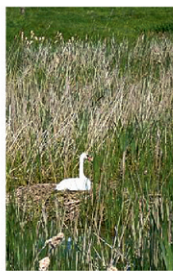
Nekselø er fredet

Hele øen er fredet. Formålet er at bevare øens flotte landskaber og de planter og dyr, der lever på øen. Øen er fredet af 2 omgange. Første gang i 1951, anden gang i 1985. Den seneste fredning medførte foruden stramninger af den oprindelige fredning, at der i samarbejde med øens beboere foretages naturpleje forskellige steder på øen.

Plantelivet på skrænterne og overdrevene langs Nekselø's vestkyst er en af de vigtigste grunde til, at øen er fredet. Men de sjældne planter er afhængige af en særlig indsats, hvis de ikke skal forsvinde på grund af tilgroning. Udviklingen i landbruget har på Nekselø som andre steder i landet medført, at kreaturer på græs ikke længere er en selvfølge. Kalundborg Kommune sørger for at indhegne skrænter, overdrev og strandenge, hvor der skal græsses for at bevare Nekselø's sjældne planter.

Den sårbare bestand af klokkefrøer har også medført en særlig indsats. Kalundborg Kommune forbedrer og vedligeholder vandhuller og sikrer afgræsning af deres omgivelser. Bestanden er nu landets største.

Hvis Øens sjældne og sårbare natur fortsat skal bevares, kræver det at også besøgende på øen tager hensyn.

Den rasende trold

Det skete engang, at Neksæløtrolden blev uvenner med bjergmanden, der boede i Vejrhøj på den anden side af Sejerøbugten.

I raseri greb trolden en nævefuld jord af Neksæløs østklint og kylede jordklumpen over bugten, lige mod bjergmanden. Det sted, hvorfra trolden tog jorden, hedder idag Trolddalen.

Velkommen til Nekselø

Nekselø ejes af øens beboere, men gæster på øen er velkomne til at færdes til fods på øens veje og ad de afmærkede ruter (se kortet). I folden går kreaturer, som normalt er fredelige. Men hold afstand til køer med små kalve og til tyre, specielt hvis du har en hund med. Færdsel sker på eget ansvar.

- > Det er forbudt at plukke planter og indsamle dyr på øen.
- > I fuglenes yngletid fra 1. april til 15. juli er det forbudt at færdes uden for veje og de afmærkede ruter.
- > Hunde skal holdes i snor under hele opholdet.
- > Tag alt affald med tilbage.
- > Undgå at komme for tæt på vandhuller og damme.
- > Vis hensyn over for beboerne ved at holde afstand til bygninger og græssende dyr.

Pladsbestilling til færgen tlf.: 59 59 00 18.
Bestil plads i god tid.

Kalundborg Kommune
Klosterparkvej 7
4400 Kalundborg
Tlf.: 59 53 44 00

Udgivet: Juni 2009
Foto: David Nash og Kalundborg Kommune
Layout og tryk: PrininfoHolbæk-Hedehusene-Køge a/s

